

Leon de Winter. *Serenade*. Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek

Ogen, blikken, gezichten - in *Serenade*, het Boekenweekgeschenk van Leon de Winter, valt er heel wat aan af te lezen. 'Gebleekte ogen die te lang in het gezicht van deze eeuw hebben gekeken' worden afgewisseld met 'ernstige gezichten die dof het lot toonden dat hen had getroffen'. Een paar 'mongoolse ogen die niet om medelijden bedelden' hebben we dan al achter de rug, 'de onschuldige wijsheid van haar blik' en 'de onweerstaanbare kracht die ik in mijn moeders ogen meende te zien' staan ons nog te wachten.

Serenade, kortom, is een Boekenweekgeschenk met visie. Een visie waarin de Duitse Jodenvervolgving en de oorlog in Bosnië direct met elkaar in verbinding komen te staan, nadat een 74-jarige joodse weduwe iets van haar eigen oorlogsverleden heeft herkend in het televisierelaas van een Bosnische vluchteling. Halsoverkop vertrekt zij uit Amsterdam om de strijdende Bosniërs ter plekke met haar spaargeld van wapens te voorzien.

Dat dit het doel is van haar reis komen we pas na verloop van tijd te weten, want het verhaal wordt verteld door haar zoon, die niet van een en ander op de hoogte is gesteld. Deze Bennie Weiss, een componist van reclame-jingles, reist zijn moeder samen met haar 77-jarige vriend achterna. Vol bezorgdheid, want beiden weten wat de moeder niet weet, namelijk dat zij kanker heeft en door de artsen ten dode is opgeschreven. Het grote drama wordt zo aangevuld met het kleine.

Maar dat is nog niet alles. Ook het leven van de zoon (die zichzelf jolig omschrijft als een 'Jiddische dwerg met platvoeten') blijkt niet zonder drama te zijn. Ontevreden met zijn commerciële activiteiten, droomt hij van een serieuze artistieke carrière. En wat wil het geval? De even naïeve als nobele onderneming van zijn moeder pakt voor hem uit als een loutering: na haar dood zet hij de stap die hij voorheen niet durfde te zetten, hij begint aan een authentieke compositie, die - men voelt het al aankomen - 'Serenade no.1' heet. Opgedragen aan mama, aan wier strijd lust Bennie de noodzakelijke inspiratie ontleent om voortaan als een kunstenaar de 'bandieten' in de Balkan te lijf te gaan.

De Winter heeft zijn verhaal behendig in elkaar gezet. Maar dat is ook meteen het beste wat ervan te zeggen valt. Zo indrukwekkend als het allemaal bedoeld is, wordt *Serenade* geen moment, visie en morele boodschap ten spijt. Waar dat aan ligt? Laten we zeggen: aan de 'gebleekte ogen' en de 'ernstige gezichten', die model mogen staan voor alle overige clichés en gemeenplaatsen waarmee De Winter zijn novelle heeft opgetuigd. Voor de 'kosmische pijnen' die Bennie's moeder op haar sterfbed te verduren krijgt, voor de 'woestijnsporen' op haar door levervlekken en rimpels getekende gezicht, voor de 'verbale emmer rotte vis' die Bennie van zijn niet-joodse vriendin (ergens supergeestig getypeerd als 'dit Arische Heiligdom') kan verwachten als hij haar concentratie verstoort. Enzovoort.

Serenade is geschreven volgens het populistische recept, dat De Winter inmiddels met veel succes in een reeks van romans heeft beproefd. Behalve uit obligaat en gratis moralisme bestaat dat recept uit grove dramatische effecten, karikaturale

typeringen, een overdaad aan zelfgenoegzame sentimentaliteit en een - hier overigens zeer bescheiden uitgevallen - dosis seks. Voor zover ik weet hebben de immer wakkere christelijke pedagogen zich alleen aan dit laatste gestoord. Veel schadelijker voor de ongerepte kinderziel lijkt mij evenwel de suggestie (onvermijdelijk bij een Boekenweekgeschenk) dat een verhaal als *Serenade* iets met echte literatuur zou hebben uit te staan.

(*de Volkskrant*, 15-3-1995)